



---

# Aalst Sieseghemkouter

---

Rapportage van het  
archeologisch  
proefsleuvenonderzoek  
10 -11 februari 2014

---

Pieter LALOO, Joris SERGANT, Jari  
MIKKELSEN, & Luc ALLEMEERSCH

---

## **GATE-rapport 70**

Eindeken 18  
9940 Evergem  
[www.gatearchaeology.be](http://www.gatearchaeology.be)

**Project:**

Aalst Sieseghemkouter : archeologisch proefsleuvenonderzoek.

**Opdrachtgever:**

VDS Consult nv  
Terlindestraat 11  
1790 Affligem

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Pieter Lalo, Joris Sergant, Jari Mikkelsen & Luc Allemeersch  
D/2014/70

ISSN 2033-8678

© 2014 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerde gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden zonder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch door fotocopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

## Inhoudstafel

---

Voorwoord	4
Technische fiche	4
1. Inleiding	5
2. Situering van het projectgebied	6
3. Verloop van het project en toegepaste methodes	15
4. Bespreking van de resultaten	15
5. Antwoorden op de onderzoeksvragen	28
6. Conclusie en advies	19
7. Bibliografie	19
8. Bijlagen :	
Bijlage 1 : sleuvenlijst	
Bijlage 2 : sporenlijst	
Bijlage 3 : vondstenlijst	

## Voorwoord

---

Op 10 en 11 februari 2014 vond te Aalst langsheen de Sieseghemlaan en de Merestraat een preventief archeologisch proefsleuvenonderzoek plaats. Het betreft een ca. 1,7 ha groot terrein waar VDS Consult nv en GEDIMAT Schelfhout een herlocatie van hun zaak plannen. Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop en de resultaten van het proefsleuvenonderzoek.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever bedanken, meer specifiek de contactpersonen Stephane Van Damme. Ook Inge Zeebroek van het agentschap Onroerend Erfgoed (provincie Oost-Vlaanderen) willen we danken voor de administratieve begeleiding. Verder verdient landmeter-expert Jonas van Hooreweghe uit Gent (MEET-HET) een woord van dank voor het meetwerk dat verricht werd. De firma Luc Willems uit Evergem stond in voor de graafwerken.

## Technische fiche

---

Site: Aalst Sieseghemkouter

Ligging: Aalst

Provincie: Oost-Vlaanderen

Lambert72-coördinaten (middelpunt terrein): X= 125000 Y= 180905

Kadaster : afdeling 2 Sectie C; Percelen : 1321 (partim), 1322, 1323 (partim), 1248B (partim), 1252C (partim)

Onderzoek: Vooronderzoek / Prospectie met ingreep in de bodem / proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever: VDS Consult nv

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning archeologische opgraving: 2014 – 020

Vergunninghouder archeologisch vooronderzoek : Pieter Laloo

Vergunning metaaldetectie: 2014- 020 (2)

Vergunninghouder metaaldetectie: Pieter Laloo

Projectarcheologen: Pieter Laloo, Joris Sergant, Jari Mikkelsen (bodemkunde), Luc Allemeersch, Sebastiaan Windey (tekeningen aardewerk) & Joachim Rozek (aanmaak kaartmateriaal)

Bewaarplaats archief: Eindeken 18, 9940 Evergem

Grootte projectgebied: 1,7 ha

Grootte onderzocht gebied bij vooronderzoek: 1,7 ha

Termijn: 10 en 11 februari 2014

Raadpleging specialisten : nvt

Resultaten:

- Vlakvondsten : steentijden en metaaltijden
- Protohistorische sporen
- Sporen uit de vroegmoderne en moderne tijd

# 1. Inleiding

## 1.1. Aanleiding tot het project

VDS Consult nv en GEDIMAT Schelfhout wensen binnen het projectgebied een herlocatie te doen van hun vestiging. Hierbij wordt de constructie van een nieuw gebouw gepland parallel aan de Siesegemlaan aan het oostelijk uiteinde van het projectgebied. Verder wordt voor de rest van het terrein de teelaarde verwijderd met het oog op de aanleg van een betonplaat. De hiermee gepaard gaande ingrepen hebben impact op het bodemarchief. Om deze reden werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een archeologisch proefsleuvenonderzoek voorgeschreven om het archeologisch potentieel van het gebied te evalueren in functie van de geplande werken.

## 1.2. Onderzoeksvragen

De bijzondere voorwaarden opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed (Zeebroek 2013) bevatten enkele onderzoeksvragen die tijdens de loop van het vooronderzoek beantwoord dienen te worden. De vragen voor dit onderzoek zijn de volgende :

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte spoordensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

## 2. Situering van het projectgebied

### 2.1. Geografische ligging

Het projectgebied heeft een oppervlakte van 1,85 ha. Het is gelegen in de deelgemeente Aalst (fusiegemeente Aalst), nabij de Siesegemlaan. Kadastraal betreft het afdeling 2, sectie C de percelen 1321(partim), 1322, 1323 (partim), 1248B (partim), 1252C (partim).

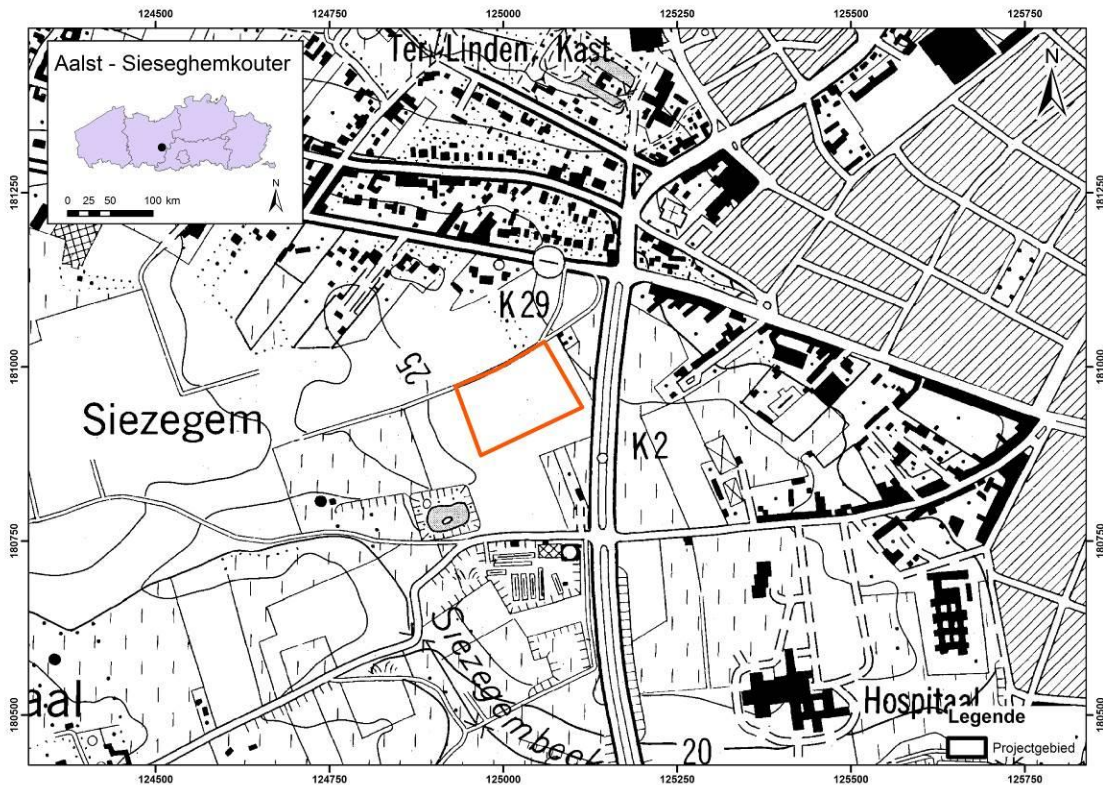


Fig. 1 : lokalisatie van het studiegebied ten westen van Aalst

### 2.2. Geologie en geomorfologie

#### 2.2.1 Geo(morfo-)logie en bodem in en nabij het studiegebied

##### *De diepere ondergrond*

Binnen het studiegebied bevindt zich volgens Jacobs *et al.* (1996) hier het Lid van Kortemark onder de dekmantel van het Quartair. Dit maakt deel uit van de Formatie van Tielt. Het bestaat uit een eerder fijne silt met zandige intercalaties. Deze mariene sedimenten zijn iets meer dan 50 miljoen jaar geleden afgezet (Onder-Eoceen). Ter plaatse hebben ze echter weinig invloed op archeologische gebeurtenissen. Ze worden bedekt door een quartaire dekmantel van meerdere meters.

##### *De ondiepe ondergrond*

Volgens de Quartairgeologische kaart (Vermeire *et al.* 1999) is er in het gebied een laag met löss aanwezig. Op alle hellingen is er wel een zeker transport van het materiaal geweest na de afzetting. Zo ontstaat een hellingsediment. Dit materiaal kan in theorie materiaal van het

tertiair substraat bevatten. Hier lijkt dit wegens de zwakke hellingen weinig waarschijnlijk. Het transport op hellingen kan zowel teruggaan tot de Weichsel-IJstijd, toen de löss als eolische leem afgezet werd als tot (pre)historische tijden waarbij na ontbossing er een grotere erosiegevoeligheid op akkers ontstond.

## 2.2.2 Het reliëf in de buurt van Aalst : bespreking aan de hand van het Digitaal Hoogte Model

Het projectgebied bevindt zich op ruime schaal gezien op de noordrand van een uitloper van een leemmassief aan de rand van de vallei van de Dender. Ter hoogte van het projectgebied werden TAW-waardes gemeten tussen + 24 (westen) en + 23 à 22,5 m (oosten) TAW. Er is een licht verval merkbaar van westzuidwest naar oostnoordoostelijke richting.

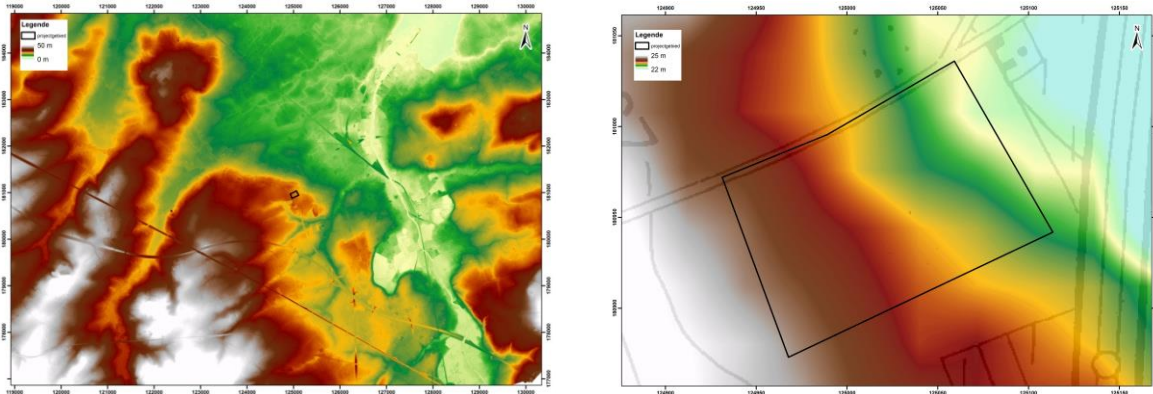


Fig. 2 & 3 : Situering van het projectgebied t.o.v. het Digitaal Hoogtemodel

## 2.3. Bodemkundige situering

*Bodems volgens de bodemkaart.*

De site is gelegen op een zacht golvend löessplateau (fig.4) net ten zuidwesten van Aalst. Het maakt deel uit van kaartblad Aalst-71<sup>E</sup> van de bodemkaart (Louis, 1961). Ten zuiden en zuidwesten van de site wordt het plateau ingesneden door de Sieseghem beekvallei. Het hoogste punt in de buurt, ligt tussen de beek en de site waardoor de site integraal draineert in oostelijke tot noordoostelijke richting. De site bevindt zich in een zone waar de bodems staan gekarteerd als Aba0 bodems. Net ten oosten van het onderzochte terrein, helling afwaarts, is er een enclave gekarteerd als Abp en Abp(c), waar de overige bodems helling afwaarts de legende Aba gekregen hebben (fig. 5).

Enkele vergraven terreinen gekarteerd ten zuiden van de Merestraat kunnen gerelateerd worden aan lokale baksteenproductie. De groeve die vandaag is achtergebleven als een vierkante vijver tussen het onderzoeksgebied en de Merestraat was bij het opmaak van de bodemkaart nog niet geëxploiteerd.

Code	Omschrijving
Aba0	Droge leemgronden met een textuur B-horizont (uitgeloogde bodems), met als secundair bodemkenmerk het voorkomen van een dikke A-horizont (> 40 cm dik)
Aba	Droge leemgronden met een textuur B-horizont (uitgeloogde bodems)
Abp	Droge leemgronden zonder profielontwikkeling (alluviale en colluviale bodems)
Abp(c)	Droge leemgronden zonder profielontwikkeling (alluviale en colluviale bodems); met begraven textuur B-horizont op geringe diepte (<80cm)

Tabel 1: Omschrijving van de bodeminclusies ter hoogte van, of in de directe nabijheid van, de site



Fig. 4 : De bodemkartering ten zuidwesten van Aalst. Hier domineert een zachtgolvend loessplateau



Fig. 5 : Detail van de bodemkartering in de nabijheid van het onderzoeksterrein



## Evolutie van het bodemgebruik

Vermoedelijk lag deze omgeving reeds in de vroege middeleeuwen in een open koutergebied met hoofdzakelijk akkerland (Tack *et al.* 1993; Verhulst 1995). Het toponiem voor de buurt is trouwens ook Sieseghemkouter.

Volgens de kaart van Ferraris (1771-1777)<sup>1</sup> is het gebied volledig als akkerland in gebruik. Het is een open gebied zonder afsluitingen of opgaande groenelementen. Hoewel deze kaart uit de Oostenrijkse periode doorgaans niet betrouwbaar is wegens de zwakke georeferentie, menen we hier met een uitzondering te maken te hebben. De stad Aalst én de steenweg Gent-Aalst zijn immers vlakbij. Op de kaart van Vandermaelen<sup>2</sup> (1846-1854) krijgen we hetzelfde beeld van een volledig open akkerlandschap.

Momenteel bestaat het studiegebied ook nog volledig uit akkerland.

## 2.4. Archeologische kennis van het gebied

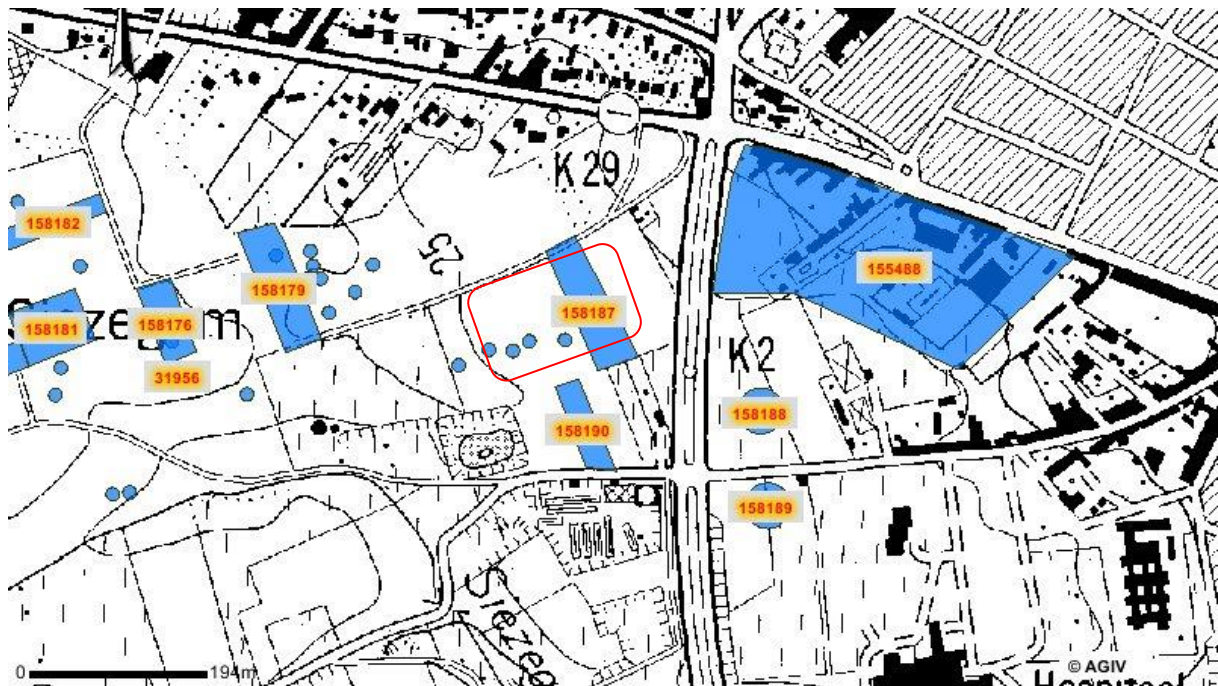


Fig. 6 : Uitsnede van de CAI ter hoogte van het projectgebied

Binnen het projectgebied bevinden zich enkele vindplaatsen die opgenomen zijn in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Het gaat om vuurstenen prospectievondsten gedaan door Hilde De Turck begin jaren 1980. Op vindplaats 155488 na betreffen alle vondsten in de omgeving prospectievondsten uit het licentiaatsonderzoek van H. De Turck (De Turck 1980-1981). CAI-locatie 155488, de Lazerij, betreft een in 1928 afgebroken leprozerie met ziekenhuiskapel en bijhorend kerkhof, vermoedelijk daterend uit de 2<sup>e</sup> helft van de 13<sup>e</sup> eeuw. Deze vindplaats bevindt zich aan de overkant van de Sieseghemlaan.

## 3. Verloop van het project en toegepaste methodes

Het onderzoek ging op 10 februari van start en werd op 11 februari afgerond. De sleuven werden aangelegd rekening houdende met het reliëf. Conform de bijzondere voorwaarden bedraagt de afstand tussen de sleuven onderling 15 m (as op as). Op bepaalde plaatsen werden kijkvensters en volgsleuven aangelegd. Het graven van de sleuven gebeurde met een kraanbak van 2 m breed.

<sup>1</sup> Ferraris de J. (1770-1778): de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het prinsbisdom Luik.

<sup>2</sup> Vandermaelen Ph. (1846-1854): topografische kaart van België.

De sleuven, de profielen en aanwezige sporen werden op sleuffiches en fotografisch geregistreerd en daarna ook opgemeten door een landmeter-expert. Sleuven, sporen en profielen werden doorlopend genummerd.

Vanaf 11 februari in de late namiddag werden de sleuven terug gedicht na controle door de erfgoedconsulent en na het digitaal opmeten. De rapportagefase werd op 17/02 aangevat. Hierbij werd het grondplan opgemaakt en de resultaten en het advies uitgeschreven.

## 4. Bespreking van de resultaten

### 4.1. Bodemkundige waarnemingen

Het archeologisch onderzoek werd ondersteund door archeopedologisch veldwerk op 11/2. In totaal werden 9 bodemprofielen, verdeeld over de sleuven 1, 2, 3, 6 en 7, beschreven en geïnterpreteerd. Uit dit veldonderzoek bleek dat de topografische en geomorfologische setting in combinatie met menselijke ingrepen het huidige bodemlandschap gevormd heeft.

#### Beschrijving

De ligging van de 9 onderzochte profielen zijn afgebeeld op figuur 15. De horizontsequentie van de 9 bodems is onderling vrij vergelijkbaar. Een schematisch overzicht van de aan- of afwezigheid van de horizonten is te vinden in tabel 2. De aanwezige horizonten worden hieronder besproken. Foto's van alle profielen met aanduiding van de bodemhorizonten, zijn te vinden op de figuren 7 t.e.m. 14.

**Ap:** De huidige ploeglaag heeft doorgaans een iets grijsbruinere kleur door menging met humus. Langs de veldweg is er lokaal bouwafval gedumpt die als inclusies in de geploegde grond kunnen teruggevonden worden. Door ophoging zijn er in sommige profielen 2 of zelfs 3 ploeglagen aanwezig.

**A/Abi:** Onderaan de geploegde horizonten is er in de eerste 8 profielen een begraven originele A horizont. Deze onderscheidt zich door een iets bruinere kleur en een onscherpe ondergrens. Het kleigehalte bedraagt ongeveer 12 à 15% (vinger test). Het is niet uitgesloten dat deze horizont vroeger bewerkt is geweest, maar hiervoor werden geen harde bewijzen gevonden in het veld. Mogelijk zijn de sporen hiervan uitgewist door de zeer actieve bodemfauna.

**E:** Onder de originele A horizont werd in 3 profielen de aanwezigheid van een E horizont vastgesteld. Deze is lichtjes bleker dan de horizont er boven en eronder.

**Bt:** De volgende horizont is de Bt horizont. Dit is een horizont die is angerijkt met klei en ijzer, waardoor het kleigehalte met 18-22% (getest ter plaatse met de vingertestmethode) iets hoger is dan origineel. De Bt horizont is in alle profielen aanwezig.

**B:** Onderaan de Bt horizont is er waar de bodem diep genoeg uitgegraven werd een B horizont aanwezig. In deze horizont is er geen of zeer weinig klei migratie. Andere bodemprocessen hebben wel de bodem bewerkt (ontkalking, oxido-reductie, accumulatie van humus....)

P1	P2	P3	P5	P6	P7	P8	P9	P10
			Ap1					
Ap1	Ap1		Ap2	Ap1		Ap1	Ap1	
Ap2	Ap2	Ap1	Ap3	Ap2	Ap	Ap2	Ap2	Ap1
Abi	Abi	A	A	A				
		E	E	E				
Bt		Bt	Bt	Bt	Bt1	Bt	Bt	Bt1
					Bt2	B	B	Bt2
					B			

Tabel 2: Schematisch overzicht van de horizonten aanwezig per bodemprofiel. Gearceerd betekend dat een bepaalde horizont met zekerheid niet aanwezig is.

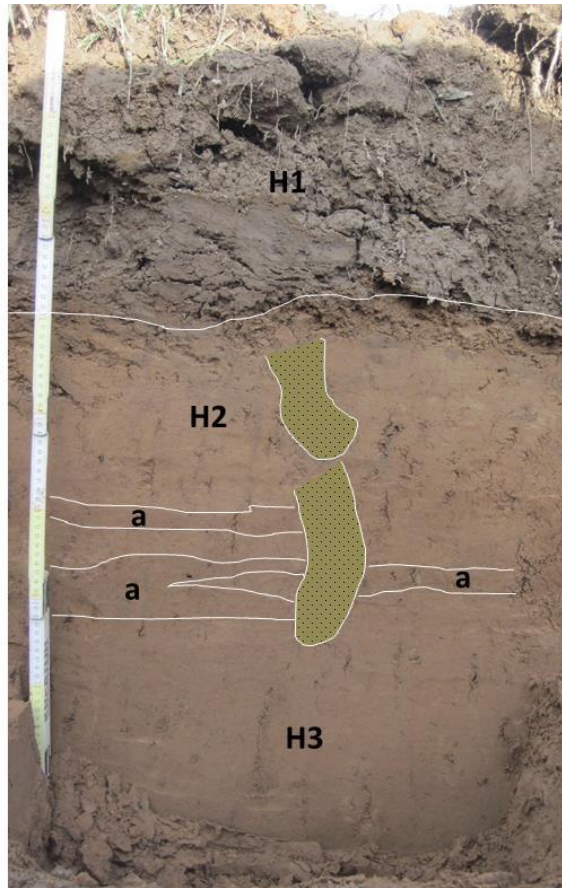
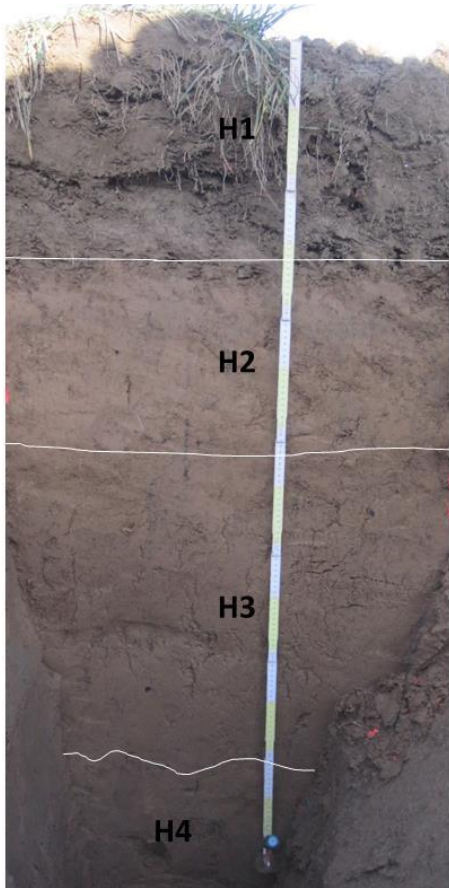


Fig. 7 & 8 : Foto's van P1 en P2 (beiden sleuf 1), met aanduiding van de horizonten.

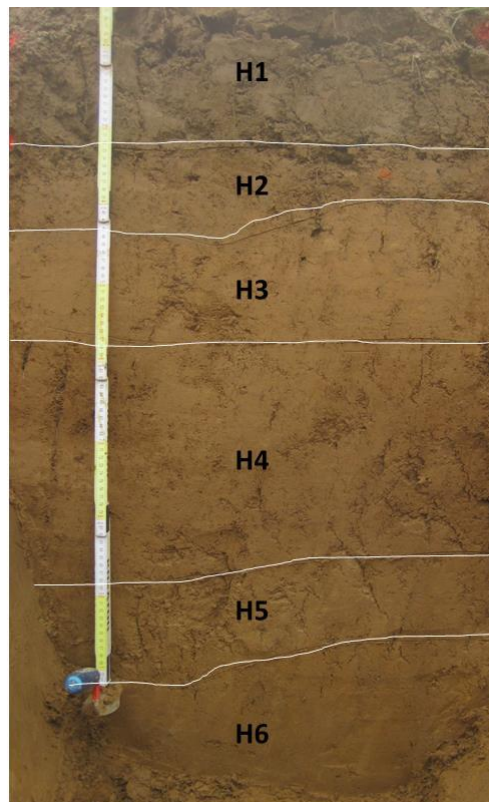
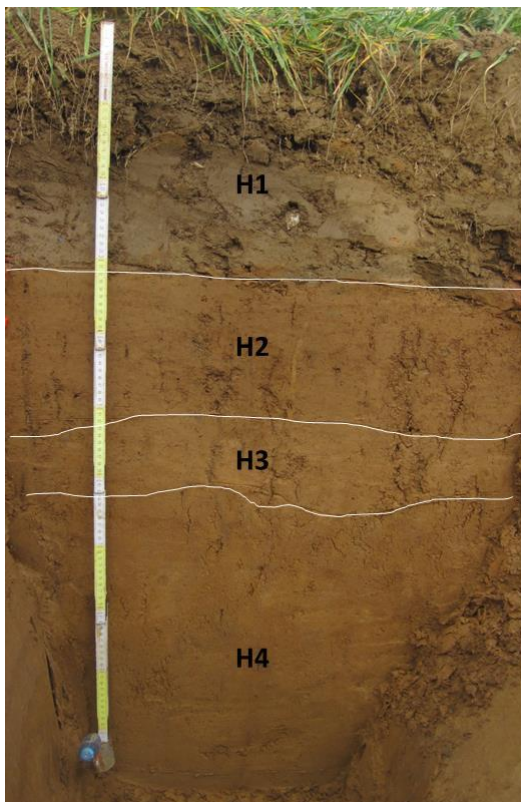


Fig. 9 & 10: Foto's van P3 en P5, met aanduiding van de horizonten. P3 werd gezet in sleuf 1 en P5 in sleuf 2.

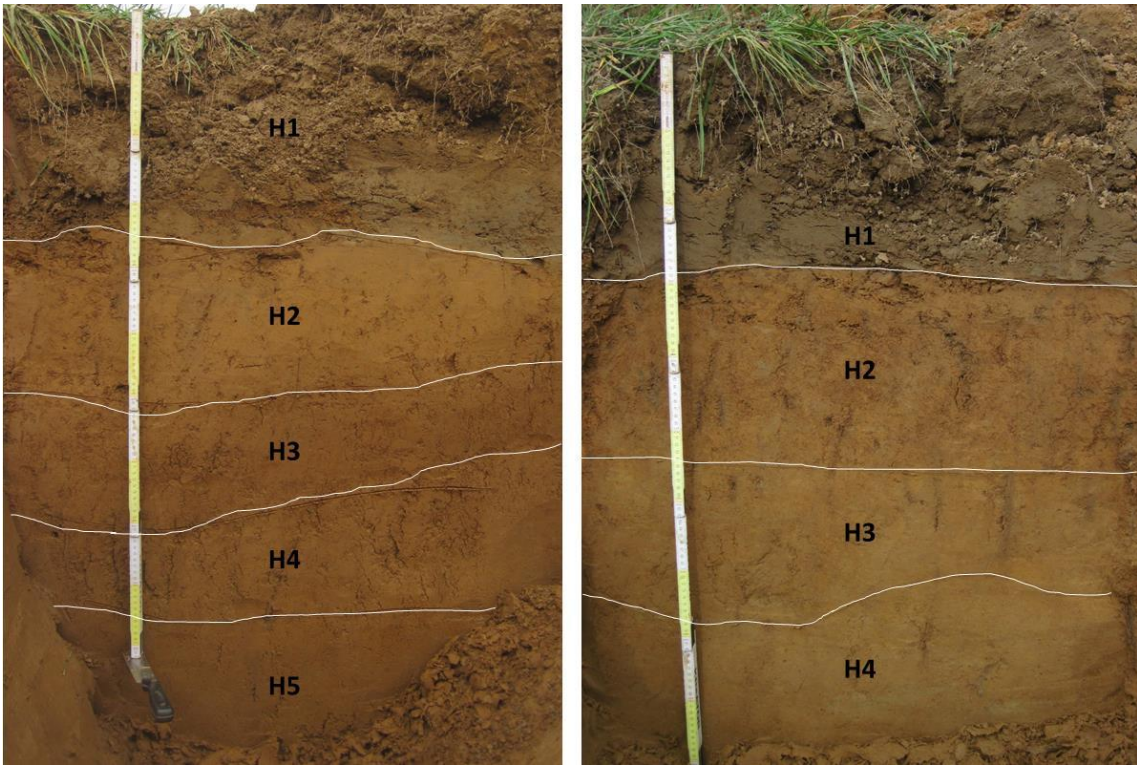


Fig. 11 & 12: Foto's van P6 (SL 3) en P7 (SL 7).

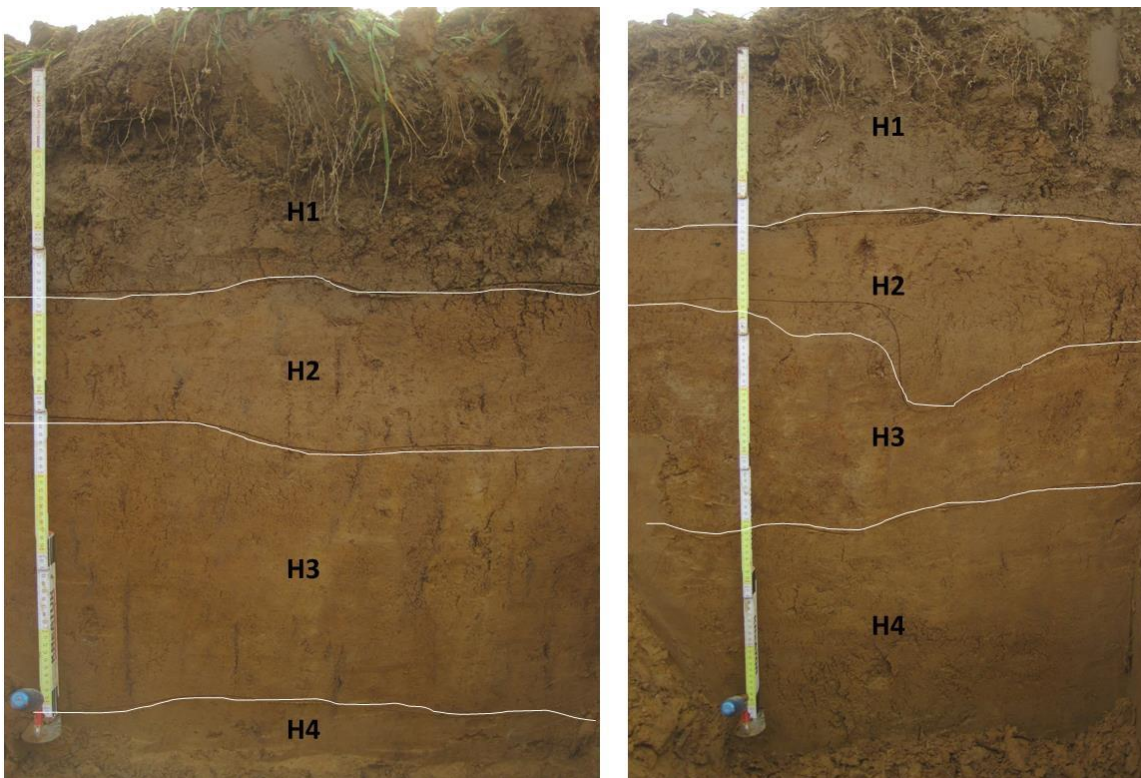


Fig. 13 : Foto's van P8 en P9 (beiden sleuf 6)

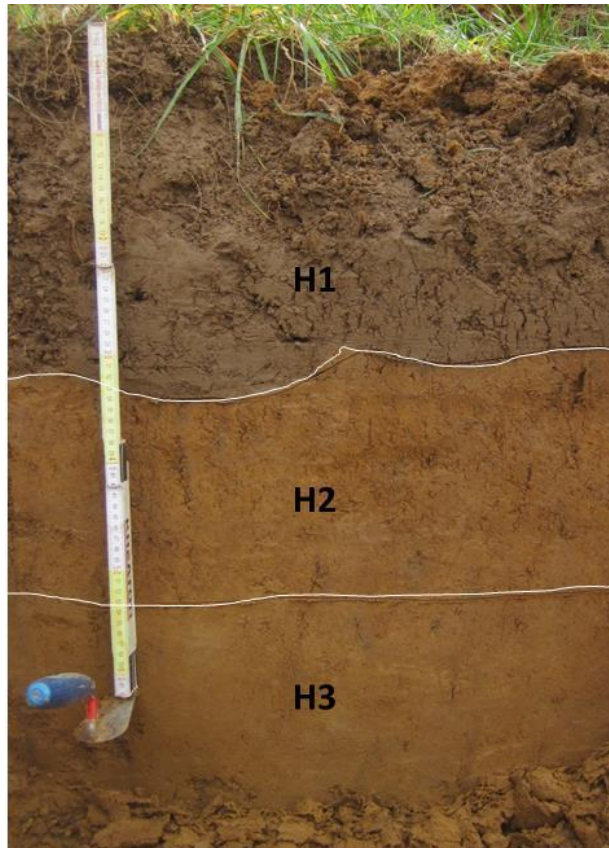


Fig. 14: Foto van P10 (sleuf 7)

Profielen P3, P7 en P10 bevatten elk één ploeglaag. De profielen 1, 2, 6, 8 en 9 hebben allemaal 2 ploeglagen en ter hoogte van P5 werden zelfs 3 ploeglagen geobserveerd. De dikste geploegde gronden zijn P1, 5 en 6. De dunste zijn de bodems met één ploeglaag. Er is dus een duidelijke geografische verspreiding, waar de gronden met het dunste geploegde pakket te vinden zijn helling afwaarts (fig. 15 en fig. 11-14). In het zuidwestelijke kwadrant van de akker zijn de ploeglagen matig diep en in het noordwestelijke kwadrant eerder dik. Indien er meerdere ploeglagen aanwezig zijn, is dat doorgaans het resultaat van accumulatie van materiaal bovenop de originele bodem, bijvoorbeeld in vorm van colluvium, ophoging of nivellering.

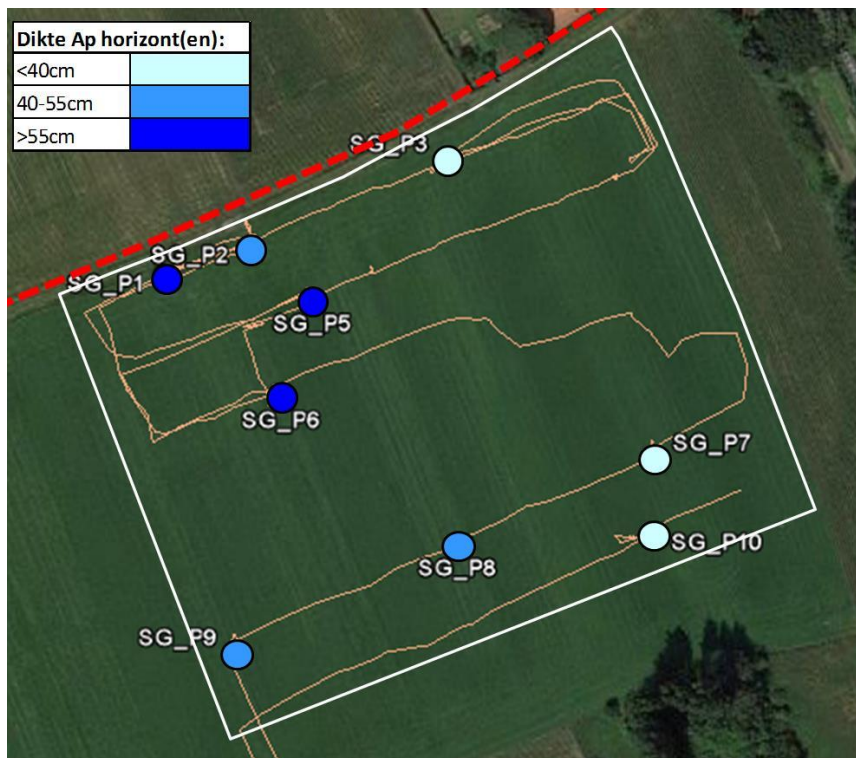


Fig. 15 : De gezamenlijke dikte van alle ploeglagen aanwezig per bodemprofiel

Als de diepte tot de Bt horizont t.o.v. het maaiveld wordt vergeleken (fig.16) dan blijkt dat bij profielen P7-10 de Bt-horizont aanwezig is net onder de ploeglaag, op minder dan 50 cm van het maaiveld. Ter hoogte van P3 zit de Bt-horizont matig diep, bij P5-6 75-100cm en ter hoogte van P1 zelfs 123cm. Origineel werd de Bt horizont op ongeveer dezelfde diepte in de bodem gevormd aangezien de textuur, de drainage, etc. zeer vergelijkbaar zijn binnen het onderzoeksgebied. Vandaag is er bijna 1 m verschil in diepte. De grote verschillen zijn het resultaat van verschillende factoren. Profielen P7 en P10 lijken lichtjes geërodeerd of op zijn minst is er geen colluviale input geweest. De huidige ploeglaag is ontwikkeld in de originele A en E horizont. P8 en 9 bevatten 2 ploeglagen, waarvan de onderste rust op de Bt horizont. Er werd dus geploegd in de originele bodem voordat de bodem lichtjes opgehoogd werd door extern materiaal.

In profielen P2, P5 en P6 zijn zowel de originele A, E en Bt horizont bewaard gebleven. Er is dus geen erosie gebeurd en als de originele bodem bewerkt is geweest, is dat in elk geval niet diep gebeurd aangezien de E- horizont niet vernield werd. Waarschijnlijk werden de bodems er opgehoogd op natuurlijke of antropogene wijze en na het ophogen bewerkt met een ploeg. P1 is een bijzonder geval. Hier is zeer veel grond bovenop de restanten van de originele bodem gestort. Van de originele bodem is er enkel een deel van de Bt horizont overgebleven. Deze bodem is eerst grotendeels verdwenen (erosie of exploitatie) en later opgevuld. P2 is waarschijnlijk ook diep verstoord, maar dit profiel werd in feite niet diep genoeg gegraven om te zien of de Bt horizont bewaard was (fig. 16 & 17).

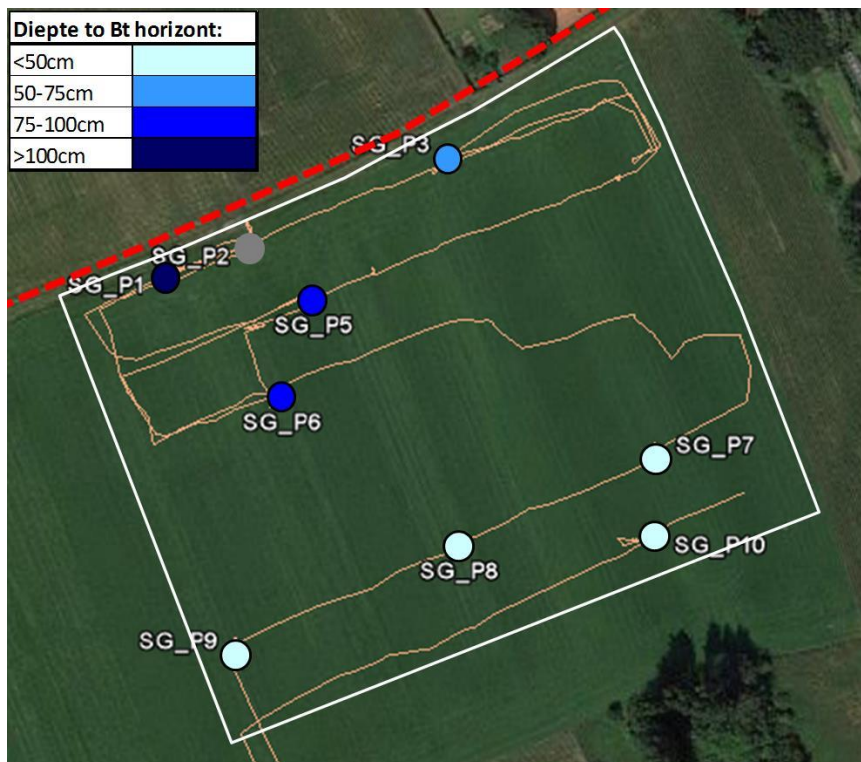


Fig. 16: De diepte van het maaiveld tot de bovenkant van de Bt horizont

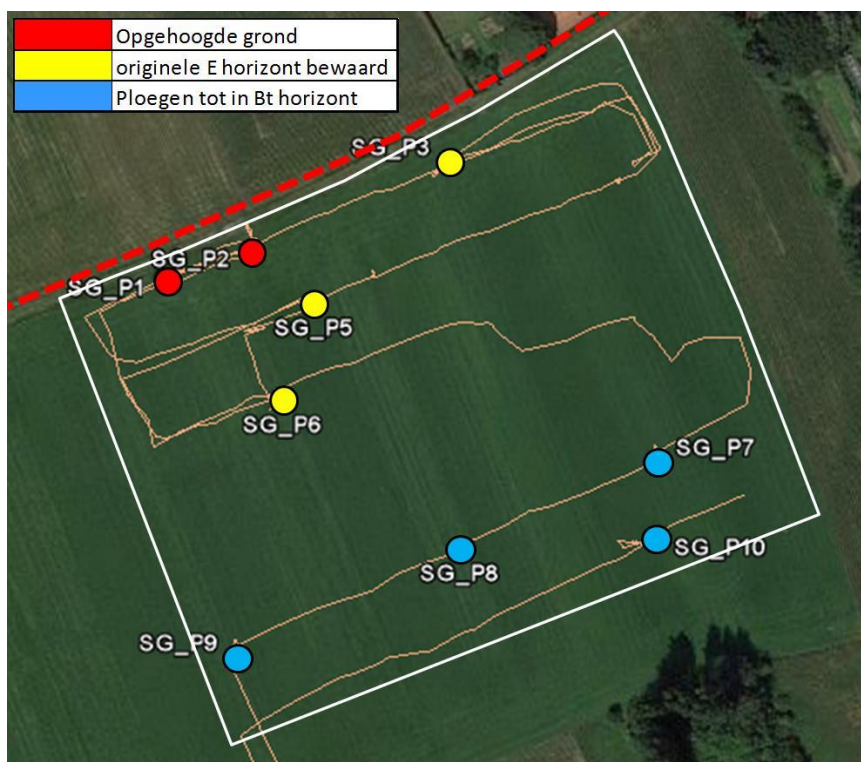


Fig. 17: Belangrijke kenmerken per profiel

### Interpretatie

Ondanks de beperkte oppervlakte van het onderzochte perceel zijn er verschillende natuurlijke en antropogene factoren die geleid hebben tot de totstandkoming van het huidige bodemlandschap.

Origineel bestond de bodem uit een A-, een E- en een Bt- horizont. Door de goede drainage is er weinig kleurverschil tussen de E- en de Bt- horizont. De A-horizont is bruin zonder een sterke verkleuring door humus.

Ten noorden van de akker loopt er een veldweg helling afwaarts van west naar oost. Iets verder helling afwaarts, buiten het projectgebied, werd een inclusie van colluvium gekarteerd bij de opmaak van de bodemkaart. Deze inclusie is duidelijk gevormd door colluvium afkomstig van de veldweg. Hoogstwaarschijnlijk was de veldweg vroeger een holle weg. Met de tijd is de depressie van de holle weg opgevuld geraakt. Tezelfdertijd of misschien in een latere fase werd ook grond gestort op de akker, vooral in de noordoostelijke hoek ervan. Niet enkel de bodems op de holle weg werden geërodeerd maar ook het bodemlandschap langs de weg werd aangetast. Dit kan perfect verklaren waarom vooral P1 en P2 diep geërodeerd zijn geweest en later zwaar opgehoogd.

De ophoging lijkt zich te concentreren in het noordwestelijke kwadrant van de akker, hoewel ook de gronden in het zuidwestelijke kwadrant een zekere ophoging ondergaan hebben. Dit in tegenstelling tot de bodems in de oostelijke helft die eerder licht geërodeerd zijn, of tenminste geen ophogingsfase meegemaakt hebben.

Vanuit archeologisch oogpunt, is enkel een smalle zone langs de veldweg minder interessant door de graad van verstoring en erosie. De rest van de akker is eerder opgehoogd en er is zelfs een zone waar de volledige originele bodem begraven is onder gestoorde/geploegde grond.

Hoewel bodemhorizonten niet gedateerd kunnen worden, lijkt het aanneembaar dat de teelaarde voor baksteenproductie minder of niet geschikt was en dus afkomstig is van een van de groeves die lokaal aanwezig zijn in het landschap. Het ophogen van de originele bodems is dus eerder een recente gebeurtenis in de geschiedenis van het lokale bodemlandschap. Dit betekent dus dat de bodems, die zeer veel galerijen van mollen bevatten en geïnterpreteerd werden in het veld als oude landbouwgronden weinig tot geen erosie gekend hebben, aangezien de originele E- en Bt-horizont nog bewaard zijn op meerdere plaatsen op de akker. Dit is op zijn minst uitzonderlijk aangezien leemgronden vrij erosiegevoelig zijn bij slechte landbouwpraktijken. Misschien heeft het terrein lange perioden gekend van gebruik als grasland eerder dan als akkergrond.

## 4.2. Archeologische waarnemingen

In totaal werden 7 sleuven en 6 kijkvensters aangelegd, samen goed voor 2078,54 m<sup>2</sup> of 12,24% van het projectgebied. Algemeen genomen was de vondsten- en sporendensiteit eerder laag. Toch zijn er enkele vondsten die wijzen op bewoning tijdens de metaaltijden in de buurt. In sleuven 1 t.e.m. 3 werden uit de afgedekte A- en E-horizonten enkele scherven vervaardigd in prehistorische techniek gerecupereerd. Vermoedelijk betreft het aardewerk uit de metaaltijden. Uit diezelfde pakketten komen tevens enkele vuurstenen en natuurstenen vondsten, maar ook veel jonger, geglazuurd aardewerk.

Verder werden enkele sporen aangetroffen.

Het gaat enerzijds om recente verstoringen en anderzijds om enkele greppelfragmenten zonder datering, maar waarvan op basis van opvulling en oriëntatie een laat- tot postmiddeleeuwse datering kan vermoed worden. Tot slot werden in sleuf 5 sporen gevonden van wat vermoedelijk een spieker uit de metaaltijden is geweest. Uit één van de paalkuilen van deze structuur werd La Tène-aardewerk gerecupereerd.



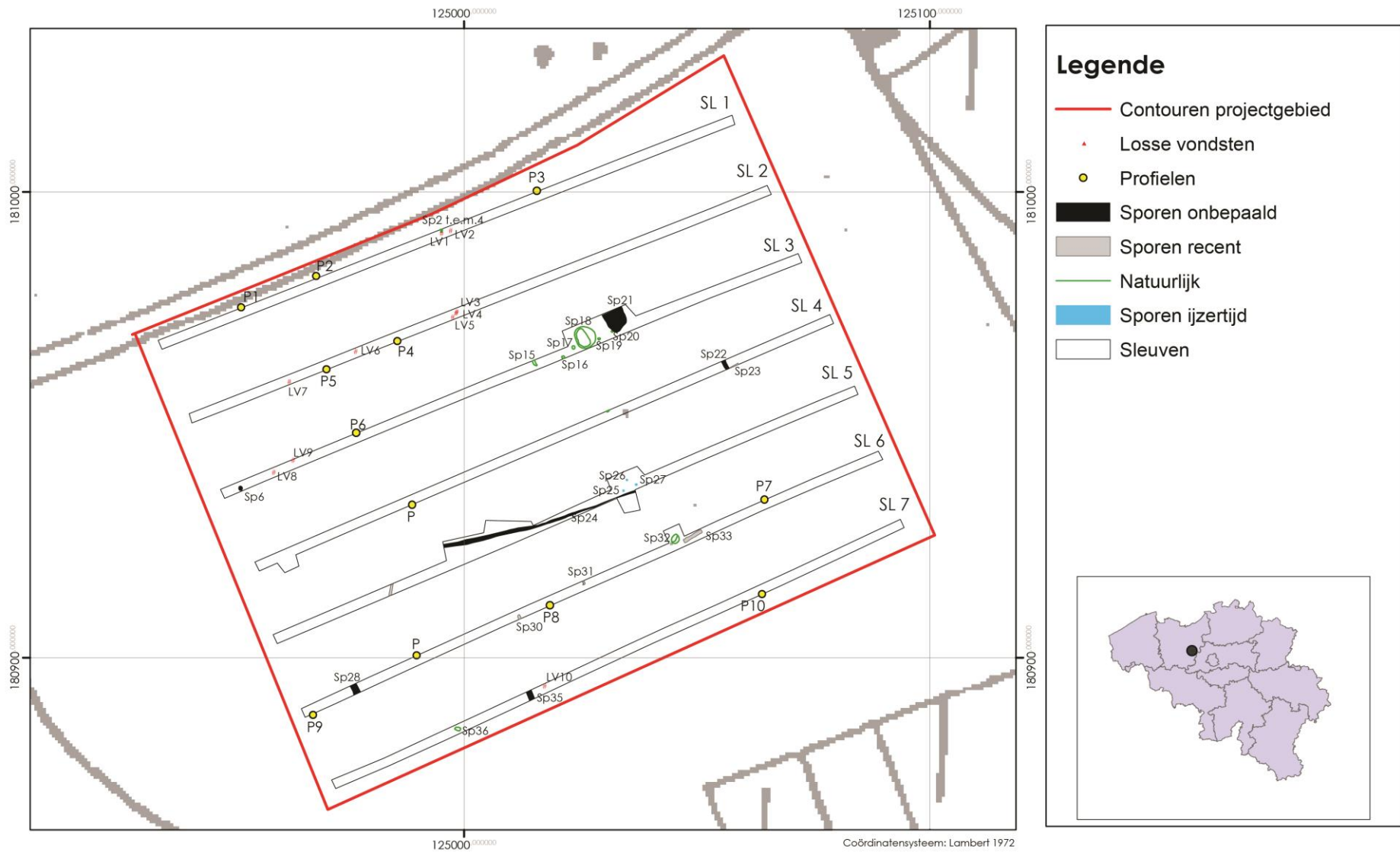


Fig.18 : grondplan van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek met aanduiding van sleuven en sporen

#### 4.2.1 Losse vondsten uit de afgedekte horizonten

In het westelijk uiteinde van sleuven 1, 2 en 3 werd een recent afgedekte bodem waargenomen. Het betreft een oude ploeglaag met daaronder een E- en en Bt-horizont. In die ploeglaag werden diverse vondsten aangetroffen. Wat materiaalcategorie betreft, kunnen ze opgedeeld worden tussen natuursteen-, vuursteen- en aardewerkfragmenten. Wat datering betreft kunnen ze opgedeeld worden tussen zowel postmiddeleeuwse en pre/protohistorische vondsten. Het voorkomen van postmiddeleeuwse vondsten in deze afgedekte ploeglaag wijst er op dat deze pas in recentere tijden is afgedekt geraakt.

##### Vuursteen en natuursteen

In de laag werden 3 natuursteen- en 5 vuursteenfragmenten aangetroffen bij het opschaven. De natuursteenfragmenten betreffen zandsteenbrokstukken, mogelijk afkomstig van maalstenen. Bij de vuursteen zit onder meer een hoefschrabber en een afslag met bifaciale afhakingen (fig. 19) die voor beide artefacten een datering in het neolithicum of later geven.

Sleuf	Nr. vondst	Artefact	Datering	Opmerkingen
SL 1	LV 2	brokstuk		grofkorrelige, bruingrijze gespikkelde zandsteen
SL 2	LV 3	hoefschrabber	neolithicum of jonger	schrabhoofd met directe, schuine, schubvormige retouches; in mijnsilex
SL 2	LV 3 (cirkel 2m er rond)	afslag met bifaciale afhakingen	vermoedelijk post-neolithicum	mijnsilex?
SL 2	LV 3 (cirkel 2m er rond)	afslagfragment		
SL 2	LV 3 (cirkel 2m er rond)	onbepaald afhakingsfragment		zwaar verbrand
SL 2	LV 3 (cirkel 2m er rond)	onbepaald afhakingsfragment		zwaar verbrand
SL 2	LV 7	brokstuk		lichtgrijze kwarts/kwartzietische zandsteen met cortex
SL 3	LV 8	brokstuk		donkergrijze kwartzietische zandsteen

Tabel 3 : Oplijsting en beschrijving van de natuur- en vuursteenvondsten



Fig. 19 : vuurstenen hoefschrabber en afslag met bifaciale afhakingen (L V3)

##### Aardewerk

Uit de afgedekte ploeglaag werden, verspreid over 2 sleuven, 12 aardewerkfragmenten gerecupereerd. In hoofdzaak betreft het kleine fragmentjes handgevormd aardewerk, vervaardigd in pre- of protohistorische techniek. De scherven hebben over het algemeen een reducerend gebakken kern en een oxiderend gebakken oppervlak. De verschraling bestaat uit chamotte (schervengruis), al lijken ook enkele (vermoedelijk stukjes technisch aardewerk) een organische kleiverschraling te kennen.

Eén randfragmentje vertoont vingertopindrukken (fig. 20) op de rand en kan daardoor met enige voorzichtigheid in de metaaltijden (vermoedelijk ijzertijd) worden geplaatst. Deze fragmenten zouden doen vermoeden dat deze afgedekte laag een oude ploeglaag uit de metaaltijden of Romeinse periode betreft. Ware het niet dat in sleuf 1 ook gedraaid en geglazuurd aardewerk werd aangetroffen in deze laag. Het betreft een randfragment en een wandfragment beiden met bruine engobe. Op basis van deze vondsten menen we te kunnen besluiten dat de vermoede ploeglaag pas werd afgedekt in een relatief recent (postmiddeleeuws) verleden. De oudere vondsten zijn dan ofwel verploegd geraakt tijdens het (vroeg)modern landgebruik ofwel betreft het aangevoerde grond (opvulling laagte) en dus vondsten die van elders komen.

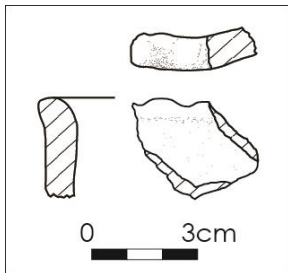


Fig.20 : randfragment handgemaakt aardewerk met vingertopindrukken uit afgedekte ploeglaag (LV 4; vondstnr. 6)

#### 4.2.2 IJzertijdsporen

##### Beschrijving van de sporen

In sleuf 5 werden sporen 25 t.e.m. 27 aangetroffen. Het betreft drie paalkuilen van wat vermoedelijk een vierpalig bijgebouwtje moet zijn geweest. De vierde paalkuil ontbreekt weliswaar doordat er een latere greppel overheen is gegraven. Er toch van uitgaand dat het een vierpalige constructie betrof, dan ging het oorspronkelijk om een 2 bij 2 m grote structuur.

Eén van de paalkuilen (Sp. 25) werd gecoupeerd en bleek nog ca. 25 cm diep bewaard. De vulling bestond uit bruingrijze leem. Ditzelfde spoor leverde ook aardewerk op. Aan het aanlegvlak kwamen diverse scherven van één individu, een geknikte late ijzertijdschaal, aan het licht. Algemeen kan zo gesteld worden dat dit bijgebouwtje in de late ijzertijd (La Tène-periode : ca. 450 – 50 BC) kan gedateerd worden.





Fig. 21, 22 & 23 : spoor 25 in coupe en mogelijke spieker in grondvlak

### Beschrijving van de vondsten

De schaal met afgeronde wandknik heeft een diameter van ca. 22cm en heeft een chamotte- (ca. 1mm) en kwarts/kiezelschraaling. Op de rand en het bovenste deel van de wand zijn de gladdingssporen op de buitenzijde van het aardewerk nog steeds zichtbaar.

De schalen met afgeronde knikte vorm zijn vooral gekend uit contexten die dateren vanaf de *La Tène Ancienne II*-periode in de 2<sup>e</sup> helft van de ijzertijd zoals onder meer te Denderbelle en Lede (De Clercq, Van Rechem & Van Strydonk 2005, p. 243; De Swaef & Bourgeois, 1986). Er moet echter op gewezen worden dat deze geknikte schalen niet als gidsfossiel mogen dienen voor de vroege en midden *La Tène* periode, vermits deze ook in de latere periodes van het *La Tène* tijdperk kunnen voorkomen (De Clercq, Van Rechem & Van Strydonk 2005, p. 254).

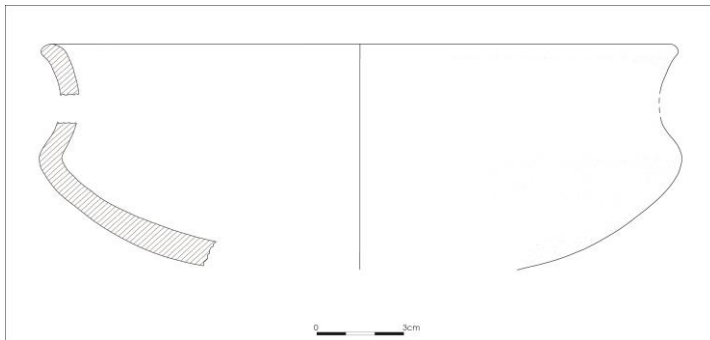


Fig. 24: ijzertijdaardewerk uit Sp. 25

### Interpretatie

In de nabijheid van de vermoede spieker kwamen verder geen ijzertijdsporen meer voor in de sleuven en kijkvensters. Dergelijke structuren kunnen voorkomen ofwel binnen een woonplaats, bestaande uit enkele verspreide bijgebouwen een waterput en een hoofdgebouw, ofwel enigszins geïsoleerd op de velden en de akkers rond een woonplaats. Op de site Lier Duwijck II in de zandleemstreek bijvoorbeeld komen beide types voor (Laloo et al. 2013; Cryns, Laloo & Noens in voorbereiding). Met enige voorzichtigheid vermoeden we dus dat het hier eerder om een geïsoleerde spieker rond een ijzertijdwoonplaats gaat. Ook de losse vondsten in de afgedekte ploeglaag wijzen op een bewoning uit de metaaltijden in de buurt.



Fig. 25 : grondplan met aanduiding van de verspreiding van de ijzertijdsporen op de site Lier Duwijck II. De oranje vierkantjes betreffen bijgebouwtjes. Zie bv. BG6, 30 en 15 in kader van dit onderzoek (uit : Cryns et al., in voorbereiding)

#### 4.2.3 Percelering uit de late middeleeuwen of later (onbepaalde datering)

Verspreid over het terrein werden enkele greppelfragmenten aangesneden in de sleuven. Wat oriëntatie betreft, is die gelijk aan de oriëntatie van de huidige percelering. Mogelijk betreffen het restanten van een verdere opdeling van de percelen. Deze versnippering moet dan op zijn minst dateren van voor het midden van de 19<sup>e</sup> eeuw (Popp-kaart).

De greppels kenmerken zich door middel van hun (licht) bruinrijze lemige opvulling (i.e. versmeten moederbodem). Voor het overige werden in deze sporen geen vondsten aangetroffen, waardoor een datering moeilijk is. Op basis van vulling en oriëntatie vermoeden we echter een laatmiddeleeuwse tot jongere oorsprong.

Op één van deze greppelfragmenten (Sp. 24 in sleuf 5) werd een volgsleuf aangelegd en tevens een doorsnede gemaakt. Spoor 24 oversnijdt de ijzertijdspieker en is dus minstens jonger dan deze. De greppel was ca. 50 à 60 cm breed aan het sleufoppervlak.

De doorsnede toont een V-vormig profiel en een bewaring tot 25 cm diep ten opzichte van het aanlegvlak van de sleuf. De greppel lijkt in 2 fases te zijn gedempt.



Fig. 26 : Spoor 24 in grondvlak



Fig. 27: doorsnede op spoor 24

#### 4.2.4 Sporen uit de 20-21<sup>e</sup> eeuw

Verspreid over het terrein werden enkele recente verstoringen aangetroffen. Het betreft ondiepe verstoringen en enkele vergravingen. Naast de scherpe aflijning pleit ook de opvulling met hetzelfde materiaal als de teelaarde voor een recente datering.



Fig. 29 & 30 : sporen 30 en 31 in grondplan



Fig. 31 : Spoor 33 in grondvlak

#### 4.2.5 Natuurlijke sporen

Naast de reeds opgesomde sporen werden ook diverse sporen van natuurlijke oorsprong gevonden. Het gaat enerzijds om kleine spoortjes, maar ook over enkele mooie voorbeelden van windvallen.



Fig. 32 : Spoor 32 - windval

## 5. Antwoorden op de onderzoeksvragen

*Wat is de bodemopbouw?*

De bodemopbouw bestaat zoals gekarteerd op de bodemkaart uit leemgronden. Opbouw is als volgt : Ap - E en Bt-horizont. Op de meeste plaatsen is de E-horizont reeds opgenomen in de ploeglaag en rust de ploeglaag (Ap) rechtstreeks op de Bt-horizont.

*In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en wat vertelt dit over de eventuele intactheid van de sporen?*

Op de meeste delen van het terrein is de originele bodemopbouw grotendeels verdwenen en opgenomen in de ploeglaag. Onder de ploeglaag zit daar dan direct de Bt-horizont. In de noordwestelijke hoek van het terrein werd op één perceel wel een afgedekte oude ploeglaag ontdekt. Die afdekking moet redelijk recent zijn gebeurd, gezien uit die ploeglaag naast protohistorisch aardewerk ook postmiddeleeuwse tot moderne vondsten komen.

*Zijn er antropogene sporen aanwezig? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Op welk(e) niveau(s) zijn de sporen aanwezig? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

Tijdens het onderzoek werden archeologische sporen aangetroffen. Het gaat om een 4-palige spieker uit de midden tot late ijzertijd en enkele recentere sporen. Bij deze laatsten zitten naast recente verstoringen, enkele postmiddeleeuwse tot moderne greppelfragmenten.

*Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja welke aspecten verdienen bijzondere aandacht? Welke zijn de onderzoeksvragen die door middel van een vervolgonderzoek moeten beantwoord worden?*

Ons inziens is een vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Alhoewel er protohistorische sporen en vondsten aanwezig zijn, lijken die niet van die aard en van die densiteit dat de kern van een



vindplaats werd aangesneden. Vermoedelijk betreft de spieker een randstructuur die bij een nederzetting hoort die zich in de onmiddellijke nabijheid van, maar vermoedelijk net buiten het onderzoeksgebied bevindt. Bovendien bevinden deze ijzertijdvondsten zich op de locatie waar enkel 30 cm teelaarde wordt verwijderd in functie van de aanleg van een betonplaat. Gezien er onder de teelaarde nog een tweede ploeglaag zit van ca. 20 cm dik, zitten de aangesneden sporen ook enigszins beschermd.

Verhoogde waakzaamheid bij onderzoek in de omgeving lijkt ons wel aangewezen.

## 6. Conclusie en advies

Op 10 en 11 februari werd een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op de terreinen van VDS Consult nv/Gedimat Schelfhout. Hierbij kwamen enkele aanwijzingen aan het licht voor ijzertijdaanwezigheid in het gebied. Het gaat om losse vondsten in een afgedekte, oude, vermoedelijk postmiddeleeuwse, ploeglaag en 3 paalkuiltjes vermoedelijk behorend tot een bijgebouwtje met agrarische functie. Voor het overige werden in de omliggende sleuven en kijkvensters geen andere sporen van een (ijzertijd)vindplaats binnen het projectgebied aangetroffen. Vermoedelijk betreft het bijgebouwtje een enigszins afgelegen bijgebouwtje, bijvoorbeeld een spieker op één van de akkers rond de woonplaats. Bovendien bevindt dit vermoed bijgebouwtje zich in de zone waar enkel een betonplaat in de teelaarde wordt aangelegd.

Voor het overige werden enkel sporen van relatief recente perceelsindelingen en eerder recente verstoringen aangetroffen. Daarom adviseren wij om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren op de betrokken percelen.

## 7. Bibliografie

Cryns J., Laloo P. & Noens G., in voorbereiding, De geschiedenis van een bedrijventerrein. Eindrapportage van de archeologische opgraving van een meerfasige occupatie van het gebied Duwijck II, GATE-rapport 63

De Clercq W., Van Rechem H. & Van Strydonck M., 2005. Activiteiten in een landschap uit de 4<sup>de</sup>-3<sup>de</sup> eeuw v. Chr. te Denderbelle Fonteintje, in : In 't Ven I. & De Clercq W., *Een lijn door het landschap. Archeologie en het vTn-project 1997-1998*, Archeologie in Vlaanderen. Monografie 5, Brussel : Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, pp. 231 - 258

De Swaef W. & Bourgeois J., 1986. Un habitat du La Tène à Lede (Aalst, Flandre orientale), in : *Scholae Archaeologicae*, 3, Gent : Seminarie voor Archeologie Rijksuniversiteit Gent, 69p.

De Turck H., 1980-1981. Archeologisch onderzoek van de stad Aalst – Linkeroever, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent

Jacobs P., De Ceukeleire M., De Breuck W. & De Moor G., Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest. Kaartblad 22 Gent. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, 66p.

Laloo P., Cryns J., Van Goidsenhoven W., Bourgeois I. & De Mulder G., 2013, Langdurioge ijzertijdbewoning te Lier Duwijck II (prov. Antwerpen, België) : een voorlopige stand van zaken van de opgravingsresultaten, in : *Lunula. Archaeologia Protohistorica*, XXI, pp. 147 -156.

Louis A. 1961, Verklarende tekst bij het kaartblad 71E Aalst, Belgische bodemkaart van België

Tack G., Van Den Breemt P. & Hermy M., 1993. *Bossen van Vlaanderen*, Davidsfonds : Leuven, 320 p.

Verhulst A., 1995. *Landschap en landbouw in middeleeuws Vlaanderen*, Gent, Gemeentekrediet, 191p.

Vermeire S., De Moor G., Adams R., 1999. Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad (22) Gent (1/50.000). Haecon n.v, rapport AKG1741/00089, in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

BIJLAGE 1: sleuvenlijst

Sleufnummer	Lengte	Spoornrs.	KV
1	133	1 t.e.m. 5	0
2	134		0
3	134	6 t.e.m. 21	1
4	134,5	22 en 23	1
5	136	24 t.e.m. 27	3
6	134	28 t.e.m. 33	1
7	134,5	34 t.e.m. 36	0

940 m

**Sleuven :** 1880 m<sup>2</sup>

**KV :** 201 m<sup>2</sup>

**TOTAAL :** **2081 m<sup>2</sup>**

12,24%

## BIJLAGE 2 : Sporenlijst

Spoornr	Sleuf	Type	Vondstnrs.	Datering	Vulling	Vorm	L/D	B	D
1	1 en 2	afgedekte ploeglaag	1 en 3 t.e.m. 12	neolithisch tot post-middeleeuwen					
2	1	natuurlijk							
3	1	natuurlijk							
4	1	natuurlijk							
5	1	natuurlijk							
6	3	kuil		?	houtscoolrijk	afgerond vierkant	1 m	1 m	0,1 m
7	3	natuurlijk							
8	3	natuurlijk							
9	3	natuurlijk							
10	3	natuurlijk							
11	3	natuurlijk							
12	3	natuurlijk							
13	3	natuurlijk							
14	3	natuurlijk							
15	3	natuurlijk							
16	3	natuurlijk							
17	3	natuurlijk							
18	3	natuurlijk; windval							
19	3	natuurlijk							
20	3	natuurlijk							
21	3	kuil		vermoedelijk recent	heterogeen; beige	afgerond rechthoek	> 5 m	3 m	0,55 m
22	4	greppel		onbepaald; vermoedelijk (vroeg)modern	donker grijsbruine leem		> 2 m	0,9 m	
23	4	kuil		recent	Ap-vulling	rechthoek	> 4 m	> 0,2 m	
24	5	greppel		onbepaald; vermoedelijk (vroeg)modern	heterogeen, licht bruingrijs	langwerpig	> 30 m	0,65 m	0,25 m
25	5	paalkuil	2	late ijzertijd	bruine leem	afgerond vierkant	0,35 m	0,35 m	0,25 m
26	5	paalkuil		late ijzertijd	bruine leem	afgerond vierkant	0,35 m	0,35 m	
27	5	paalkuil		late ijzertijd	bruine leem	afgerond vierkant	0,35 m	0,35 m	
28	6	gracht/greppel		onbepaald; vermoedelijk recent	Ap-vulling	langwerpig	> 2 m	1,5 m	
29	6	natuurlijk							
30	6	kuil		recent	Ap-vulling		> 1 m	0,75 m	
31	6	kuil		recent	Ap-vulling	onregelmatig	> 0,75 m	0,4 m	
32	6	natuurlijk; windval							
33	6	kuil		recent	Ap-vulling	rechthoek	5,5 m	1 m	
34	7	smalle greppel; ploegspoor?		onbepaald; vermoedelijk recent	Ap-vulling		> 2 m	0,2 m	
35	7	gracht/greppel		onbepaald; vermoedelijk recent	Ap-vulling		> 2 m	1 m	
36	7	natuurlijk							

BIJLAGE 3 : vondstenlijst

Vondstnummer	Spoornummer	Beschrijving materiaal	Datering
1	1	randfragment roodbakend geglazuurd aardewerk (bruine engobe); wandfragment geglazuurd aardewerk (bruine engobe)	post-middeleeuwen
2	25	38 fragmenten van een geknikte La Tèneschaal (rand, hals, knik en wand); effen oppervlak, mogelijk licht geglad	La Tène (late ijzertijd)
3	LV 1	2 kleine fragmenten HGM AW, mogelijk technisch AW	ijzertijd of Romeins
4	LV 2	brokstuk van grofkorrelige, bruingrijze gespikkelde zandsteen	?
5	LV 3	hoefschrabber : schrabhoofd met directe, schuine, schubvormige retouches; in mijnsilex	neolithisch of jonger
6	LV 4	randfragment met vingertopindrukken vervaardigd uit een klei met chamotteverschraling; donkergrijze gereduceerde kern met beige, oxiderend gebakken oppervlak	metaaltijden
7	LV 5	wandfragmentje HGM AW; organische verschraling, mogelijk technisch AW	ijzertijd of Romeins
8	LV 6	4 wandfragmenten HGM AW; reducerend gebakken, chamotteverschraling	ijzertijd of Romeins
9	LV 7	keifragment en randfragment HGM AW	ijzertijd of Romeins
10	LV 8	brokstuk donkergrijze kwartsietische zandsteen	?
11	LV 9	overgang wand-bodemfragment HGM AW; reducerende kern, beige oxiderend opp; chamotteverschraling	metaaltijden
12	rond LV 3	Vuursteen : afslag met bifaciale afhakingen, afslagfragment en zwaar verbrand onbepaald afhakingsfragment; AW : 3 wandfragment HGM AW	steentijd of metaaltijden



